

Beskattningen av anställda ombord på färjor mellan Sverige och Danmark

(prop. 2000/01:89)

Sammanfattning

I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens proposition 2000/01:89 om beskattningen av anställda ombord på färjor mellan Sverige och Danmark. Genom förslaget avstår Sverige från att vid 2002 års taxering beskatta inkomst som uppbärs av en i Sverige obegränsat skattskyldig person med anställning hos dansk arbetsgivare för arbete ombord på dansk färja som är registrerad i det danska internationella skeppsregistret (DIS). Förslaget medför en ändring i punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna.

I betänkandet finns en reservation (c) och ett särskilt yttrande (m, kd) rörande svensk sjöfartsnäringens konkurrensvillkor.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Utskottets överväganden	5
Beskattningen av anställda ombord på färjor mellan Sverige och Danmark	5
Svensk sjöfartsnäringens konkurrensvillkor.....	7
Omförhandling av dubbelbeskattningsavtalet med Danmark	8
Reservation.....	10
Svensk sjöfartsnäringens konkurrensvillkor (punkt 2) – c	10
Särskilt yttrande.....	11
Svensk sjöfartsnäringens konkurrensvillkor (punkt 2) – m, kd	11
Förteckning över behandlade förslag.....	12
Propositionen.....	12
Följdmotioner	12
Regeringens lagförslag	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförts under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Beskattningen av anställda ombord på färjor mellan Sverige och Danmark

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna. Därmed bifaller riksdagen proposition 2000/01:89.

2. Svensk sjöfartsnärings konkurrensvillkor

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sk30 yrkandena 1 och 2.

Reservation (c)

3. Omförhandling av dubbelbeskattningsavtalet med Danmark

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sk29.

Stockholm den 15 maj 2001

På skatteutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Arne Kjörnsberg (s), Carl Fredrik Graf (m), Per Rosengren (v), Helena Höij (kd), Carl Erik Hedlund (m), Per Erik Granström (s), Ulla Wester (s), Lena Sandlin-Hedman (s), Marie Engström (v), Kenneth Lantz (kd), Catharina Hagen (m), Rolf Kenneryd (c), Matz Hammarström (mp), Per-Olof Svensson (s), Lennart Axelsson (s), Stefan Hagfeldt (m) och Staffan Werme (fp).

Redogörelse för ärendet

I propositionen föreslås en ändring i övergångsbestämmelserna till lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna. Förslaget innebär att Sverige vid 2002 års taxering avstår från att beskatta inkomst som uppbärs av en i Sverige obegränsat skattskyldig person med anställning hos dansk arbetsgivare för arbete ombord på dansk färja som är registrerad i det danska internationella skeppsregistret (DIS).

Regeringens förslag till riksdagsbeslut samt förslagen i två motioner (m, c) som väckts med anledning av propositionen framgår av bilaga 1 i betänkandet.

Regeringens lagförslag har fogats som bilaga 2 till betänkandet.

Utskottets överväganden

Beskattningen av anställda ombord på färjor mellan Sverige och Danmark

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar propositionens förslag till lag om ändring i lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna. Härigenom undantas vid 2002 års taxering danska s.k. nettolöner som betalas till ombordanställda på danska färjor från svensk skatt.

Bakgrund

Enligt 1996 års skatteavtal gäller att inkomst av arbete som utförs ombord på danskt, färöiskt, finskt, isländskt, norskt eller svenskt skepp i internationell trafik får beskattas i flaggstaten men att också den anställdes hemviststat får beskatta inkomsten. Hemviststaten skall i sådant fall undanröja dubbelbeskattningen.

Under de tre första åren som skatteavtalet tillämpades – 1998, 1999 och 2000 – gällde enligt en särskild övergångsregel i artikel 31.3 i avtalet att hemviststaten inte fick beskatta sådan inkomst. Den 1 januari 2001 skulle därför den nya ordningen ha börjat tillämpas. På grund av översynen av fjärrsjöfarten och färjenäringsens villkor beslutade riksdagen (prop. 2000/01:1, bet. 2000/01:FiU1, SFS 2000:1165) att den särskilda treåriga övergångsregeln för svensk del skulle utsträckas till att gälla ytterligare ett år, dvs. också vid 2002 års taxering.

Efter bilaterala förhandlingar mellan Sverige och Danmark undertecknades den 30 september 1999 ett avtal med ändrade regler för bl.a. beskattningen av anställda ombord på färjor i internationell trafik mellan Sverige och Danmark. Bakgrunden till de ändrade reglerna var att svenska och danska rederier samarbetade vad gäller färjetrafiken mellan Sverige och Danmark. Det innebar att besättningen på färjorna arbetade ömsom på dansk färja, ömsom på svensk färja. Enligt skatteavtalet mellan de nordiska länderna beskattades dessa anställda för en del av lönen i Danmark och en del av lönen i Sverige. För att undvika detta infördes en bestämmelse i det bilaterala avtalet som innebar att inkomst som person med hemvist i Danmark eller Sverige förvärvar genom arbete på svenskt eller danskt skepp i internationell färjetrafik beskattas i första hand i den stat där arbetsgivaren har hemvist. Om den anställda har hemvist i en annan stat än arbetsgivaren får beskattning ske även i den anställdes hemviststat, vilken i sådant fall skall undanröja eventuell dubbelbeskattning. I normalfallet innebär denna reglering att beskattning bara sker i ett land eftersom de flesta svenska sjömän är anställda

av svenska rederier och de flesta danska sjömän är anställda av danska rederier. Avtalet mellan Sverige och Danmark innebär en avvikelse i förhållande till huvudregeln i det nordiska skatteavtalet. I stället för att knyta beskattningsrätten till flaggstaten knyts den till arbetsgivarens hemviststat. Därutöver innebär det bilaterala avtalet att den skattefrihet i hemviststaten som den anställde annars skulle åtnjuta enligt den ovan nämnda treåriga övergångsregeln inte gäller för färjeanställda som omfattas av reglerna i det bilaterala avtalet. Riksdagen godkände avtalet i december 1999 (prop. 1999/2000:17, bet. 1999/2000:SkU9, SFS 1999:999–1000).

Propositionen

Danmark införde år 1988 ett internationellt skeppsregister, Dansk Internationalt Skibsregister (DIS). För de fartyg som registreras i DIS gäller bl.a. att dansk sjömansskatt inte utgår på inkomst som intjänats av anställda ombord (s.k. nettolönesystem). Fartyg som gick i färjetrafik mellan Sverige och Danmark kunde ursprungligen inte registreras i DIS och sjömännen på dessa fartyg erhöll en vanlig bruttolön som beskattades i Danmark. Under år 2000 utvidgade Danmark kretsen av de fartyg som kan registreras i DIS till att också gälla bl.a. danska färjor som går i trafik mellan Sverige och Danmark. För de sjömän som arbetar på danska färjor med anställning hos dansk arbetsgivare innebär detta att dansk sjömansskatt inte utgår på inkomsten och de får en nettolön som är ca 30 % lägre än den bruttolön de erhöll tidigare. För de sjömän som har hemvist i Danmark innebär det i praktiken inte någon större skillnad eftersom nettolönen inte beskattas i Danmark. De får ut ungefär samma lön som tidigare. För en sjöman med hemvist i Sverige blir dock skillnaden markant. Han eller hon är obegränsat skattskyldig i Sverige, och precis som före utvidgningen är inkomsten från anställningen ombord på en dansk färja skattepliktig i Sverige.

Efter ikraftträdandet av de nya danska reglerna har lönerna för de berörda färjeanställda drastiskt sänkts och uppgår – efter avdrag för svensk skatt – till belopp som i de flesta fall understiger den ersättning som skulle ha utgått vid arbetslöshet. Problemet bör lämpligen lösas gemensamt av Sverige och Danmark. En sådan gemensam lösning kan emellertid inte uppnås med kort varsel.

Regeringen avser att fortsätta diskussionerna med Danmark och föreslår som en extraordinär åtgärd att danska s.k. nettolöner som betalas till ombordanställda på danska färjor under en begränsad tid av ett år undantas från svensk skatt. Åtgärden föreslås gälla med retroaktiv verkan fr.o.m. den 1 januari 2001 och begränsas till personer som någon gång under januari månad år 2001 var anställda ombord på ett danskt skepp. Förslaget beräknas medföra ett tillfälligt skattebortfall år 2001 på omkring 7 miljoner kronor. Förslaget medför ändringar i punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringen under rådande omständigheter har löst den aktuella frågan på ett tillfredsställande sätt. Utskottet tillstyrker därför förslaget i propositionen men förutsätter att diskussionerna med Danmark fortsätter.

Svensk sjöfartsnäringens konkurrensvillkor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motion Sk30 med begäran dels att Sverige skall vara pådrivande inom EU för gemensamma regler på sjöfartens område, dels att regeringen skall återkomma med förslag om hur åtgärder för att stärka svensk färje- och handelssjöfart skall utformas.

Jämför reservation (c).

Motionen

I motion Sk30 yrkandena 1 och 2 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) erinras om att svensk sjöfart är en viktig del av det svenska transportsystemet och svenskt näringsliv samt att näringen behöver neutrala villkor i förhållande till konkurrenterna för att kunna hävda sig. Svenska rederier som bedriver färjetrafik mellan Sverige och Danmark har genom den danska utvidgningen av DIS fått påtagligt försämrade konkurrensvillkor. Dessa förhållanden berörs inte alls i propositionen. I en tid av ökad internationalisering är behovet av gemensamma regler bl.a. på sjöfartens område stort för att omöjliggöra att vissa länder ägnar sig åt dumpning. Motionärerna anser att Sverige inom EU skall vara pådrivande i frågan. Parallellt med detta arbete måste enligt motionärerna regeringen värna den svenska sjöfartsnäringen genom att parera förändringar i omgivningen. Riksdagen har i ett tillkännagivande (2000/01:TU1) uttalat att åtgärder för färjesjöfarten behöver genomföras under 2001, men ännu har inga åtgärder presenterats. Enligt motionärerna bör regeringen snarast återkomma med förslag om hur åtgärder för att stärka svensk färje- och handelssjöfart under 2001 skall utformas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det inom EU finns gemensamma regler på sjöfartens område, de s.k. statsstödsreglerna, som Europeiska kommissionen förnyat 1997. Flera länder inom EU har inom ramen för de nya riktlinjerna förstärkt sina näringspolitiska insatser på sjöfartsområdet. Den danska åtgärden att utvidga det danska internationella skeppsregistret till att också gälla danska färjor i trafik mellan Danmark och Sverige skall ses mot den bakgrunden.

Näringsministern har med anledning av en interpellation i riksdagen i mars 2001 (prot. 2000/01:82) om stödet till färjenäringen anfört att det är rimligt att

svensk sjöfartsnäring kan konkurrera på neutrala villkor och att Sverige lämnar stöd till sjöfartsnäringen så länge andra länder gör det. Av interpellationssvaret framgår vidare att näringsministern är beredd att arbeta inom EU i frågan.

Regeringen har i proposition 2000/01:127 Sjöfartsstöd, som nyligen avlämnats till riksdagen, föreslagit införande av ett sjöfartsstöd som omfattar både last- och passagerarfartyg i internationell trafik. Syftet är att ge svensk sjöfartsnäring konkurrensvillkor som är likvärdiga med dem som gäller i andra EU-länder. Avsikten är att stödet skall införas den 1 oktober 2001. Av det anförda framgår att regeringen redan på olika sätt uppmärksammat den aktuella frågan. Utskottet avstyrker med detta motion Sk30 yrkandena 1 och 2 i den mån motionen inte är tillgodosedd med vad utskottet anför.

Omförhandling av dubbelbeskattningsavtalet med Danmark

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motion Sk29 med begäran om förhandling av dubbelbeskattningsavtalet med Danmark.

Motionen

I motion Sk29 av Tom Heyman m.fl. (m) anføres bl.a. att dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Danmark är ”extremt” ofördelaktigt för svenska kommuner. Enligt huvudavtalet skall beskattning ske i det land där arbetet utförs. De rådande löne- och prisförhållandena har, enligt motionen, medfört att flertalet gränsgångare bor i Sverige och arbetar i Danmark. Detta innebär en ekonomisk belastning för berörda svenska kommuner. Avtalet borde enligt motionen underlätta människors rörlighet samtidigt som det skall innebära en korrekt uppdelning av skatten mellan länderna. Motionärerna föreslår att regeringen skall få i uppdrag att förhandla dubbelbeskattningsavtalet med Danmark så att den kommunala beskattningen fungerar på samma sätt för gränsgångare som för den som bor och arbetar i samma land.

Utskottets ställningstagande

I samband med att riksdagen godkände avtalet (prop. 1999/2000:17, bet. 1999/2000:SkU9) mellan Sverige och Danmark om beskattningen av anställda ombord på färjor och tåg m.m. behandlades även några motioner som i likhet med den nu aktuella motionen Sk29 berörde beskattningen vid arbetspendling mellan Sverige och Danmark, och särskilt de kommunal-ekonomiska effekterna av beslutet att slopa de s.k. gränsgångarreglerna. Utskottet redovisade då den kartläggning av hinder och möjligheter vad gäller integration i Öresundsregionen som den svenska och den danska regeringen

presenterat i rapporten "Öresund – en region blir till". I rapporten redovisar regeringarna bl.a. sina överväganden när det gäller gränsgångarnas skatte- och avgiftssituation. Utskottet underströk vidare betydelsen av att skatte- reglerna inte lägger hinder i vägen för Öresundsintegrationen eller leder till att den får oönskade effekter. En kraftigt ökad pendling skulle, enligt utskottet, t.ex. kunna medföra förändringar som inverkar negativt på kommunernas och landstingens skatteunderlag och dessas möjligheter att erbjuda en god kommunal service. Utskottet uttalade vidare att den svenska och danska regeringen uppmärksammat dessa problem och att frågan följs av regeringarna i en svensk-dansk styrgrupp för Öresundsintegration. Gruppen skall bl.a. följa effekten av fördelningen av skatter och utgifter mellan länderna vid existerande och framtida pendling. Utskottet förutsatte avslutningsvis att regeringen skulle återkomma till riksdagen med en utvärdering av frågan.

Utskottet vidhåller detta ställningstagande. Av vad utskottet anfört ovan framgår att de frågor som berörs i motion Sk29 är uppmärksammade av regeringen och utskottet finner ingen anledning att överväga ett sådant uppdrag som motionärerna har begärt. Motion Sk29 avstyrks därmed.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Svensk sjöfartsnäringens konkurrensvillkor (punkt 2) – c

av Rolf Kenneryd (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts nedan om svensk sjöfartsnäringens konkurrensvillkor. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sk30 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I en tid med ökad internationalisering och globalisering är behovet av gemensamma regler för bl.a. sjöfarten särskilt stort. Det skulle omöjliggöra statssubventionerad dumpning som slår ut sjöfarten i de länder som inte ägnar sig åt dumpning. Gemensamma regler skulle också förhindra att enskilda människor kommer i kläm mellan olika system. Sverige måste vara pådrivande för att gemensamma regler för sjöfarten införs på EU-nivå. I avvaktan på dessa gemensamma regler måste regering och riksdag värna den svenska sjöfartsnäringen genom att parera förändringar i omvärlden. Centern har på olika sätt drivit frågan om att förbättra konkurrenskraften för svensk sjöfart. Det har resulterat i att riksdagen (2000/01:TU1) givit regeringen till känna att åtgärder för färjesjöfarten behöver genomföras redan under år 2001.

Regeringen har i dagarna presenterat en proposition 2000/01:127 Sjöfartsstöd som, under förutsättning av Europeiska kommissionens godkännande, föreslås träda i kraft den 1 oktober 2001. Risken för en massiv utflaggning är påtaglig om inget görs snabbt. Centerpartiet anser därför att ett system med nedsättning av sociala avgifter och löneskatter för svensk färje- och handelssjöfart skall införas med retroaktiv verkan från den 1 januari 2001. Vad ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Svensk sjöfartsnäringens konkurrensvillkor (punkt 2) – m, kd

av Carl Fredrik Graf (m), Helena Höij (kd), Carl Erik Hedlund (m), Kenneth Lantz (kd), Catharina Hagen (m) och Stefan Hagfeldt (m).

Ställningstagande

Vi anser att det danska beslutet att utvidga kretsen av fartyg som kan registreras i Dansk Internationalt Skibsregister (DIS) till exempelvis färjor och flygbåtar som går mellan Sverige och Danmark är olyckligt, trots att det följer EU:s riktlinjer för sjöfartspolitik. EU:s regler syftar till att ge europeiska redare rimliga konkurrensvillkor i förhållande till bekvämlighetsflaggat tonnage. Det danska beslutet att utvidga kretsen av fartyg som kan registreras i DIS innebär i praktiken att danska skattebetalare kommer att subventionera transporter till och från Sverige. Beslutet får allvarliga konsekvenser för svenska färjerederiers konkurrensmöjligheter, och den uppkomna situationen visar att EU på lång sikt inte bör tillåta konkurrens med hjälp av statssubventioner inom unionen. Enligt vår mening bör regeringen inom EU aktualisera de problem som EU:s sjöfartspolitik innebär i syfte att få ändring till stånd.

Svensk sjöfart står inför valet att flagga ut eller lägga ned. Den svenska handelsflottan hade kunnat vara betydligt större än den är om en långsiktig politik hade presenterats i tid.

Regeringen har i dagarna överlämnat proposition 2000/01:127 Sjöfartsstöd till riksdagen med förslag som syftar till att ge svensk sjöfartsnäring konkurrensvillkor som är likvärdiga med de som gäller i andra EU-länder. Vi anser att frågor rörande svensk sjöfartsnäringens konkurrensvillkor bör behandlas i samband med proposition 2000/01:127 och finner ingen anledning att riksdagen i det nu behandlade ärendet skall göra något tillkännagivande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2000/01:89 föreslår regeringen (Finansdepartementet) att riksdagen antar det i propositionen föreslagna förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna.

Följdmotioner

2000/01:Sk29 av Tom Heyman m.fl. (m):

Riksdagen begär att regeringen omförhandlar dubbelbeskattningsavtalet med Danmark.

2000/01:Sk30 av Rolf Kenneryd m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige på EU-nivå måste vara pådrivande för gemensamma regler på sjöfartens område.
2. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med förslag om hur åtgärder för att stärka svensk färje- och handelssjöfart under år 2001 skall utformas.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag